

Johannes Linthorst Homan, Gelukt het, Europa?

Source: LINTHORST HOMAN, Johannes. Van Gewest tot Gemeenschap, Artikelen en lezingen over Europa 1948-1968. [s.l.]: Europese Beweging in Nederland, 1968. p. 13-15.

Copyright: (c) Europese Beweging in Nederland

URL: http://www.cvce.eu/obj/johannes_linthorst_homan_gelukt_het_europa-nl-b816784e-ac94-4166-9531-7a7170200d42.html

Publication date: 14/05/2013

Johannes Linthorst Homan, *Gelukt het, Europa?*

Gelukkig staat West-Europa in de spanningen van vandaag niet alleen. Gelukkig heeft in de U.S.A. tot heden de mening gezegevierd, dat West-Europa elementair is voor de democratische wereld. Dat bracht ons het Europese Herstel Programma door Marshall's voorstel en de Amerikaanse dollars mogelijk gemaakt, het brengt ons nu ook militaire versterkingen.

Er zijn in West-Europa maar weinigen die als de Gaulle hierin iets vernederends zien. Vernederend zou zijn, wanneer de democratische wereld in zichzelf verdeeld zou zijn. Onze communistische belagers zullen wel dankbaar zijn dat mede dank zij het door hen zo listig verdedigde nationalisme het Europees Herstel Programma niet veel meer bereikte dan op zichzelf sterk nationaal herstel, wat geheel iets anders is dan Europese kracht... doch het succes van de splitsing der Atlantische gemeenschap zal hun hopelijk ontgaan.

Maar ons volle besef, dat militair de bundeling der Atlantische krachten nodig is, en dat ook daarvoor de North Atlantic Treaty Organization een goed ding is, brengt niet vanzelf mee dat de Atlantische zaak daarmee duidelijk is. Want er zijn nog andere dingen dan de militaire.

Hierin nu, in de economische en politieke zijde van dit vraagstuk, zien wij twee tegenstrijdige meningen. De ene zegt: 'West-Europa, als westelijke franje van het Europese wereld-deel, is te smal voor eigen zelfstandigheid, het moet een stuk der Atlantische zaak zijn, één met de Nieuwe Wereld'. En de andere, tot welke wij hartstochtelijk behoren, zegt: 'Zeker moet de Atlantische gemeenschap ook economisch en politiek sterk zijn, maar op de basis van de gelijkwaardigheid van ons deel aan deze zijde van de Atlantische Oceaan, aan het deel, dat de Nieuwe Wereld heet'. Dat wij smal zijn, staat vast. Maar naar onze stellige overtuiging staat ook vast dat West-Europa, wanneer het zich maar wilde reorganiseren, zóveel sterker zou komen te staan dan nu, dat van reëel partnerschap sprake zou kunnen zijn.

Wij onthouden ons hier zoveel mogelijk van citeren uit de bergen stukken der laatste maanden, doch willen toch bij dit punt uitgaan van een citaat uit een brochure van het 'Atlantic Union Committee' te New York, welke brochure in een paragraaf over 'European Union' zegt: 'Een werkelijke Europese Unie, gelijk de Amerikanen de term opvatten, is onwaarschijnlijk. Engeland's banden met het Gemenebest zouden de Britse deelneming verhinderen. De Fransen vrezen dat een Unie zonder Engeland zou worden beheerst door Duitsland. Bovendien zou zo een Unie van Westeuropese naties de economische en militaire problemen van het Atlantische gebied niet kunnen oplossen. In tegenstelling met een Atlantische Unie zou een Europese Unie geen evenwichtige economische eenheid zijn. Zij zou vooral uit industriële naties bestaan, voor voeding en grondstoffen van anderen afhankelijk, en zij zou een blijvend gemis aan dollars hebben. Voor veiligheid tegenover Rusland zou een Europese Unie blijvend Amerikaanse hulp nodig hebben. Op zijn best zou onze verbinding met haar onderhevig zijn aan al de zwakten van allianties. Op zijn ergst zou haar ontstaan de Atlantische gemeenschap splitsen. Ondanks al haar mogelijk directe voordelen voor de Europeanen, mogen haar mogelijke gevaren voor de Atlantische gemeenschap niet over het hoofd worden gezien'. Deze redenering kan ons niet alleen niet bevredigen, zij prikkelt ons. Is de inwendige kracht van de U.S.A. ooit een bezwaar geweest behalve voor zijn vijanden? Immers neen, zijn kracht is het fundament voor zijn welvaart, er is in elk geval wisselwerking tussen de twee. Zijn hoogst moderne werkverdeling, de specialisatie van de arbeid in een zeer groot gebied is reden dat zijn ondernemers en arbeiders met kortere werktijden veel hogere beloning krijgen dan bij ons mogelijk is, en toch lagere kostprijzen hebben: die cijfers zijn zo bekend, dat wij ze hier niet behoeven te herhalen. Waarom kan West-Europa niet ook zoiets bereiken? O zeker, er zijn grote verschillen, en gelijkheid is niet te veroveren. Doch wanneer ons gebied één zou zijn en zowel industrie als landbouw zeker zouden zijn van grote vrije afzet in eigen Europese markt, dan zou een specialisatie mogelijk zijn, welke onze rendementen kolossaal zou kunnen opvoeren. Welnu, dat achten wij dan ook onze plicht, én tegenover de komende generaties én tegenover de Atlantische partner.

Wij weten het wel: de Engelse moeilijkheid is er, de theorie der drie cirkels, de Europese, de Atlantische en die van het Britse Gemenebest, waarvan men in Engeland de volgorde liefst juist andersom neemt. Inderdaad, dit is de kern der moeilijkheden in Parijs en in Straatsburg, maar is het reden, ons nu maar tot dependance te maken van de beide andere cirkels? Wij moeten bekennen, deze zaak juist in de laatste weken met grote bezorgdheid te volgen. Telkens ziet men in Parijs, hoe er weer iets dreigt weg te gaan. De

Amerikanen hebben in de laatste dagen van 1950 uitdrukkelijk ontkend, dat de bureaux van de Economie Co-operation Administration - hun zijde van het Marshall-plan, van het Europese Herstel Programma - worden verzwakt, er was slechts sprake van enkele overplaatsingen. Nu is inderdaad de zaak van het Marshall-plan reeds van karakter veranderd, doordat de problemen van grondstoffen en mankracht terwille der militaire zaak en economisch-strategische verdedigings-voorbereiding de Westeuropese dollarvraagstukken totaal hebben gewijzigd. Engeland is in 1951 reeds vrij van Marshall-hulp. Doch een verschuiven van taken in de E.C.A., mede terwille van de North Atlantic Treaty Organization, en zelfs een verschuiving ten behoeve van deze N.A.T.O. in de Organization for European Economic Co-operation, behoeft o.i. nog niet mee te brengen, dat de O.E.E.C. haar intern-Europese taak iets laat glijpen. Wij vrezen, dat daarvoor wel gevaar bestaat, temeer nu het voor Europese integratie toch niet warme Engeland zijn concrete financiële belangen bij Parijs aanmerkelijk verzwakt ziet.

Ook in dit probleem hangen, als steeds, de militaire en de economische vraagstukken nauw samen. Er is de Atlantische gemeenschap, gelukkig en onmiskenbaar. Zij bestaat uit de Nieuwe Wereld en West-Europa, met het Britse eilandenrijk, de kern van het Britse Gemenebest, in het midden. Deze Atlantische gemeenschap moet zich tot het uiterste inspannen om militair sterk te zijn, eerste voorwaarde voor haar voortbestaan en voor het voortbestaan van elk harer samenstellende delen, nu Rusland en de communisten geen enkel middel verwerpen om haar ten onder te doen gaan. Maar militair sterk staan betekent zeer direct, in de meest rechtstreekse zin van het woord, ook economische kracht en vooral sociale kracht. Om twee redenen: ten eerste is de militaire verdediging niet mogelijk wanneer het volk zelf niet met al zijn wil en volharding de noodzaak der verdediging beseft, en ten tweede heeft het weinig zin, de militaire uitgaven te bekostigen ten laste van het noodzakelijke sociale welvaren, want dan zou men door de achterdeur het communisme inhalen, dat men aan het front wil tegenhouden. Helaas is in vele landen van het westen - Frankrijk, Italië - de realiteit niet anders dan zó. Een versterken van West-Europa als zodanig, een streven naar hechte economische eenwording en inwendige efficiency, is dus niet een splitsen van de Atlantische zaak, zoals de geciteerde brochure zegt, doch een federatief opbouwen dier eigen zaak en dier gezamenlijke zaak.

Kijkt maar naar de debatten, welke sinds kort in de U.S.A. zijn begonnen, leest Hoover's isolationistische rede maar na, isolationistisch ook waar Hoover zelf dat woord verwerpt. Terecht schreef de Engelse pers kort geleden, dat het beeld er als volgt uitziet: wij hebben enerzijds gewezen op het gevaar van herbewapening wanneer Amerika ons niet krachtig helpt, doch Amerika heeft het recht te wijzen op zijn gevaar bij het zenden van troepen, wanneer wij ons niet sterk herbewapenen; wij vertrouwen op Amerika, maar Amerika moet dan ook kunnen vertrouwen op ons. Zo moet het Atlantisch partnerschap sterk staan, want als het zwak is, is er noch hoop op handhaven van de vrede, noch hoop de oorlog te overleven. Wij gaan nu niet in op de techniek van Eisenhower's taak. Maar elke militaire deskundige geeft toe, dat het militaire vraagstuk slechts is op te lossen op een sterke economisch-sociale basis.

En daarom menen wij ons te moeten verzetten tegen een kleinering van de Europese mogelijkheden van binnen en van buiten, én tegen een voorstelling van zaken alsof de sterkmaking van ons gebied een onjuist Europees egoïsme zou zijn.

De economische zaak heeft ook nog een zeer speciale kant. Immers, West-Europa draait nog steeds heen om de vraag of het niet bij zijn eenwording en bij de liberalisatie van zijn intra-Europese verkeer zijn economische positie moet verdedigen door wat het plan-Mansholt noemt een 'gecoördineerd regiem' van douane rond zijn buitengrenzen. Het plan-Pella ging van alle plannen daar het meest positief op in. Inderdaad is dat de kernvraag van de Europese integratie: zonder dat geen integratie-mogelijkheid. Zouden de U.S.A. zo sterk zijn wanneer er geen invoerrechten waren? In de huidige wereld-situatie zijn die immers onmisbaar, al was het alleen maar tegen de plotselinge inval van welke concurrentie dan ook. Maar hoe vaak wij deze vraag ook stelden op ontelbare plaatsen in Europa, en hoe positief ook ieder 'vertrouwelijk zijn eigen mening geeft', welke dan steeds bevestigend is, er is nog geen sprake van een officiële beslissing of zelfs een openlijke discussie.

Het mooiste antwoord kregen wij dezer dagen: 'Waarom wilt Gij dat toch? Het mag natuurlijk. Discussie zou alleen maar doen schijnen alsof wij dachten dat het niet mocht'. Van alle drogedenen ... !

Hoe langer men hiermede wacht, hoe sterker straks het verwijt van 'discriminatie' zal staan. En inmiddels kan men toch, b.v. voor de landbouw, onmogelijk de intra-Europese handel waarlijk vrij gaan maken, wanneer die bevrijding tevens eenzijdige economische ontwapening tegenover heel de wereld meebrengt?

Kortom: blijft West-Europa zo kennelijk de zwakste partner, ja is het niet eens een partner maar een losse optelsom van elkaar economisch bestrijdende naties, dan is de afloop van de zaak wel duidelijk.

En daarom, al zijn wij allen uiterst dankbaar voor de Atlantische kracht en hulp, wij moeten onszelf sterker maken juist ook terwille van de Atlantische gemeenschap. Anders komt er weer een nieuw soort 'buitengewesten', ditmaal door eigen besluiteloosheid of onmacht tot besluitvorming.

Uit een artikel verschenen in 'Het Gemenebest', maandblad voor het Nederlands volksgeheel en tot bevordering van de volksgemeenschap, 11e jaargang, nr. 5, januari 1951.